

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

8 päivänä helmikuuta 2007*

Asiassa C-3/06 P,

jossa on kyse yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 3.1.2006,

Groupe Danone, kotipaikka Pariisi (Ranska), edustajinaan avocat A. Winckler ja avocat S. Sorinas Jimeno,

valittajana,

ja jossa vastapuolena on

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinnään A. Bouquet ja W. Wils, prosessi-osoite Luxemburgissa,

vastajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit J. Klučka, R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari), J. Makarczyk ja L. Bay Larsen,

julkisasiamies: M. Poiares Maduro,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Sztranc-Sławiczek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 13.9.2006 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 16.11.2006 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen

on antanut seuraavan

tuomion

- ¹ Valituksellaan Groupe Danone vaatii Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-38/02, Groupe Danone vastaan komissio, 25.10.2005 antaman tuomion (Kok. 2005, s. II-4407; jäljempänä valituksenalainen tuomio) kumoamista sikäli kuin kyseinen tuomioistuin hylkäsi tällä tuomiolla osittain sen nostaman kanteen, jolla pyrittiin EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan

mukaisesta menettelystä (asia IV/37.614/F3 PO/Interbrew ja Alken-Maes) 5.12.2001 tehdyn komission päätöksen 2003/569/EY (EUVL 2003, L 200, s. 1; jäljempänä riidanalainen päätös) kumoamiseen sekä sille tämän päätöksen 2 artiklassa määrätyn sakon määrän alentamiseen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

- 2 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen [81] ja [82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) (EYVL 1962, 13, s. 204) 15 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille vähintään 100 ja enintään 5 000 laskentayksikön sakon, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

--

- b) antavat virheellisiä tietoja vastatessaan 11 artiklan 3 tai 5 kohdan -- nojalla tehtyyn tietojensaantipyyntöön --.

2. Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille sakon, joka on vähintään 1 000 ja enintään 1 000 000 laskentayksikköä taikka tätä

suurempi mutta enintään 10 prosenttia kunkin rikkomukseen osallisen yrityksen edellisen tilikauden liikevaihdosta, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

a) rikkovat perustamissopimuksen [81] artiklan 1 kohtaa tai [82] artiklaa; – –

– –

Sakon suuruutta määrättäessä on otettava huomioon rikkomuksen vakavuuden lisäksi sen kesto.”

3 Asetuksen N:o 17 17 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Yhteisön tuomioistuimella on [EY 229] artiklassa tarkoitettu täysi harkintavalta tutkiessaan valitukset päätöksistä, joilla komissio on määrännyt sakon tai uhkasakon; se voi poistaa sakon tai uhkasakon taikka alentaa tai korottaa sitä.”

4 Komission tiedonannon, jonka otsikko on ”Suuntaviivat asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa” (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä suuntaviivat), johdanto-osassa todetaan seuraavaa:

”– – suuntaviivoissa esitettyjen periaatteiden tarkoituksena on varmistaa komission päätösten avoimuus ja objektiivisuus suhteessa yrityksiin kuin myös yhteisöjen

tuomioistuimeen; samalla vahvistetaan lainsäätäjän komissiolle jättämä liikkumavara harkintavallalle, jonka perusteella komissio voi määrätä sakoksi enintään 10 prosenttia yrityksen kokonaisliikevaihdosta. Tätä liikkumavaraa on kuitenkin sovellettava yhtenäisen ja syrjimättömän politiikan linjan mukaisesti, joka vastaa kilpailusääntöjen rikkomisen estämiselle asetettuja tavoitteita.

Sakon uusi laskutapa perustuu tästedes jäljempänä esitettyyn kaavaan, joka pohjautuu perusmäärään, jota korotetaan raskauttavien olosuhteiden perusteella ja alennetaan lieventävien olosuhteiden perusteella.”

- 5 Suuntaviivojen 1 kohdassa todetaan, että ”perusmäärä määritetään rikkomisen vakavuuden ja keston perusteella. Ne ovat ainoat asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdassa vahvistetut perusteet”. Suuntaviivojen 2 kohdan mukaan perusmäärää voidaan korottaa raskauttavien olosuhteiden perusteella, joita ovat esimerkiksi se, että sama yritys tai samat yritykset uusivat samanlaatuisen rikkomisen. Suuntaviivojen 3 kohdan mukaan perusmäärää voidaan alentaa lieventävien olosuhteiden perusteella.

- 6 Komission tiedonannossa sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa (EYVL 1996, C 207, s. 4; jäljempänä yhteistyötiedonanto) määritellään edellytykset, joiden täyttyessä komission kanssa yhteistyötä sen kartellia koskevan tutkimuksen aikana tekevät yritykset voidaan vapauttaa sakoista tai niiden muutoin maksettavaksi tulevaa sakkoa voidaan alentaa.

7 Yhteistyötiedonannon D kohdassa todetaan seuraavaa:

”D. Sakkojen määrän merkittävä alentaminen

1. Jos yritys tarjoutuu yhteistyöhön ilman, että kaikki edellä B tai C kohdassa esitetyt edellytykset täyttyvät, yritykselle voidaan myöntää 10–50 prosenttia alennusta siihen sakkojen määrään, mikä sille olisi määrätty ilman yhteistyötä.
2. Näin voidaan menetellä erityisesti, jos:
 - yritys toimittaa komissiolle ennen vastalauseiden tiedoksi antamista tietoja, asiakirjoja tai muita todisteita, jotka auttavat rikkomuksen todistamisessa
 - saatuaan tiedon vastalauseista yritys ilmoittaa komissiolle, että se ei kiistä niiden seikkojen olemassaoloa, joihin komission esittämät syytökset perustuvat.”

Tosiseikat

8 Valituksenalaisessa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tiivistä sen käsiteltävänä olleen asian tosiseikat seuraavasti:

”_ _

- 5 Tosiseikkojen tapahtuma-aikaan Interbrew NV (jäljempänä Interbrew) oli Belgian olutmarkkinoiden suurin toimija ja Brouwerijen Alken-Maes NV (jäljempänä Alken-Maes) toiseksi suurin. Alken-Maes kuului tytäryhtiönä [Groupe Danoneen] – –, joka toimi myös Ranskan olutmarkkinoilla toisen tytäryhtiönsä Brasseries Kronenbourg SA:n (jäljempänä Kronenbourg) kautta. [Groupe Danone] lopetti toiminnan olutalalla vuonna 2000.

- 6 Komissio aloitti vuonna 1999 asianumerolla IV/37.614/F3 tutkimuksen selvittääkseen, oliko Belgian panimoalalla rikottu yhteisön kilpailusääntöjä.

- 7 Komissio aloitti 29.9.2000 menettelyn kyseisessä asiassa ja antoi [Groupe Danonea] sekä Interbrew'tä, Alken-Maesia, NV Brouwerij Haachtia (jäljempänä Haacht) ja NV Brouwerij Martensia (jäljempänä Martens) koskevat väitetiedoksiannot. [Groupe Danonen] osalta aloitettu menettely ja sille osoitettu väitetiedoksianto koskivat pelkästään sen oletettua osallisuutta niin sanottuun Interbrew'n ja Alken-Maesin kartelliin, joka koski Belgian olutmarkkinoita.

- 8 Komissio teki 5.12.2001 [riidanalaisen] päätöksen – –, joka koskee [Groupe Danonea] sekä Interbrew'tä, Alken-Maesia, Haachtia ja Martensia – –.

- 9 Riidanalaisessa päätöksessä todetaan kaksi erillistä kilpailusääntöjen rikkomista eli yhtäältä Belgiassa myytyä olutta koskeva monimutkainen sopimusten ja/tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen kokonaisuus (jäljempänä Interbrew'n ja Alken-Maesin kartelli) ja toisaalta yhdenmukaistetut menettelytavat jakelijoiden tuotemerkeillä myydyin oluen alalla. Riidanalaisessa päätöksessä todetaan, että [Groupe Danone], Interbrew ja Alken-Maes ovat osallistuneet ensiksi mainittuun rikkomiseen, kun taas jälkimmäiseen ovat osallistuneet Interbrew, Alken-Maes, Haacht ja Martens.

- 10 Vaikka [Groupe Danone] oli tosiseikkojen tapahtuma-aikaan Alken-Maesin emoyhtiö, [riidanalaisessa] päätöksessä katsotaan sen syyllistyneen vain yhteen rikkomiseen. Päätöksessä nimittäin otetaan huomioon [Groupe Danonen] aktiivinen osuus Interbrew'n ja Alken-Maesin kartellissa ja katsotaan [sen] olevan vastuussa sekä omasta osallistumisestaan kyseiseen kartelliin että Alken-Maesin osallistumisesta siihen. Sitä vastoin komissio on katsonut, ettei [Groupe Danonen] voitu katsoa olevan vastuussa tytäryhtiönsä osallistumisesta jakelijoiden tuotemerkeillä myydyn oluen alalla noudatettuun yhdenmukaistettuun menettelytapaan, koska se ei ollut itse osallistunut tähän kartelliin.

- 11 Rikkominen, johon [Groupe Danonen] katsotaan syyllistyneen, muodostuu siitä, että se on osallistunut sekä suoraan että tytäryhtiönsä Alken-Maesin välityksellä monimutkaiseen sopimusten ja/tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen kokonaisuuteen, joka koski yleistä sopimusta aggressiivisista kilpailutoimenpiteistä pidättymisestä, vähittäiskaupan hintoja ja myynninedistämistoimia, hotelli-, ravintola- ja kahvila-alan (jäljempänä hotelli- ja ravintola-ala) asiakaskunnan jakamista, niin sanotut kansalliset asiakkaat mukaan lukien, hotelli- ja ravintola-alan investointien ja mainonnan rajoittamista, hotelli- ja ravintola-alalla ja vähittäiskaupassa sovellettavaa uutta tariffirakennetta sekä hotelli- ja ravintola-alan ja vähittäiskaupan myyntiä koskevaa tietojen vaihtoa.

- 12 Riidanalaisessa päätöksessä todetaan, että edellä mainittu rikkominen alkoi 28.1.1993 ja päättyi 28.1.1998.

- 13 Koska komissio katsoi tiettyjen seikkojen perusteella, että rikkominen oli loppunut, se ei pitänyt tarpeellisenä velvoittaa kyseisiä yrityksiä lopettamaan rikkomista asetuksen N:o 17 3 artiklan nojalla.

- 14 Sitä vastoin komissio katsoi, että Interbrew'lle ja [Groupe Danonelle] oli määrättävä asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan nojalla sakko sen johdosta, että ne olivat osallistuneet Interbrew'n ja Alken-Maesin kartelliin.

- 15 Komissio on riidanalaisessa päätöksessä todennut tältä osin, että kaikki Interbrew'n ja Alken-Maesin kartelliin osallistuneet olivat rikkoneet kilpailuoikeutta tahallisesti.

- 16 Laskiessaan määrättävien sakkojen määriä komissio on riidanalaisessa päätöksessä noudattanut suuntaviivoissa määriteltyä laskutapaa sekä yhteistyötiedonantoa.

- 17 Riidanalaisen päätöksen päätösoosassa määrätään seuraavaa:

"1 artikla

[Interbrew], [Alken-Maes] ja [Groupe Danone] ovat rikkoneet [EY] 81 artiklan 1 kohtaa osallistumalla monimutkaiseen sopimusten ja/tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen kokonaisuuteen, joka koski yleistä sopimusta aggressiivisista kilpailutoimenpiteistä pidättymisestä, vähittäiskaupan hintoja ja myynninedistämistoimia, hotelli- ja ravintola-alan asiakaskunnan jakamista (sekä perinteisellä hotelli- ja ravintola-alalla että kansallisten asiakkaiden osalta), investointien ja mainonnan rajoittamista hotelli- ja ravintola-alalla, hotelli- ja ravintola-alalla ja vähittäiskaupassa sovellettavaa uutta tariffirakennetta sekä hotelli- ja ravintola-alan ja vähittäiskaupan myyntiä koskevaa tietojen vaihtoa 28 päivän tammikuuta 1993 ja 28 päivän tammikuuta 1998 välisenä aikana.

2 artikla

– – määrätään seuraavat sakot 1 artiklassa todetuista rikkomisista:

– –

b) [Groupe Danone]: 44,043 miljoonan euron suuruinen sakko.

– –”

Oikeudenkäyntimenettely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

- 9 Groupe Danone nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 22.2.2002 toimittamallaan kannekirjelmällä kumoamiskanteen riidanalaisesta päätöksestä. Se vaati toissijaisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta alentamaan sille kyseisen päätöksen 2 artiklassa määrättyä sakkoa.
- 10 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi valituksenalaisella tuomiolla kaikki Groupe Danonen esittämät kanneperusteet viidettä kanneperustetta lukuun ottamatta. Kyseisen kanneperusteen tarkastelussa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 284–290 kohdassa asiassa tulleen selvitettyksi, että Groupe Danone oli esittänyt uhkauksen, ja tämän tuomion 291–

294 kohdassa, että yhteistyötä oli laajennettu, ja täsmensi kyseisen tuomion 295–310 kohdassa, ettei asianomainen uhkaus ollut kartellin laajentamisen ratkaiseva syy. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 311 kohdassa, että riidanalaisessa päätöksessä tältä osin huomioon otettua raskauttavaa olosuhdetta ei voitu hyväksyä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin alensi näin ollen valituksenalaisen tuomion 313 ja 519 kohdassa sakkoon raskauttavien olosuhteiden perusteella tehtyä korotusta 50 prosentista 40 prosenttiin.

- 11 Sakon lopullisen määrän laskemisen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 520 kohdassa, että kun komissio laski Groupe Danonelle määrättävää sakkoa, se poikkesi suuntaviivojen mukaisesta menetelmästä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi näin ollen, että sen oli sovellettava täyttä harkintavaltaansa käyttäen 40 prosentin korotusta, joka otettiin huomioon rikkomisen uusimiseen liittyvän raskauttavan olosuhteen perusteella, kantajalle määrätyn sakon perusmäärään.
- 12 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin laski näin ollen valituksenalaisen tuomion 525 kohdassa kantajalle määrätyn sakon määrän seuraavasti:

”Sakon perusmäärään (36,25 miljoonaa euroa) lisätään ensin 40 prosenttia tästä perusmäärästä (14,5 miljoonaa euroa) ja siitä vähennetään 10 prosenttia perusmäärästä (3,625 miljoonaa euroa), jolloin määräksi saadaan 47,125 miljoonaa euroa. Seuraavaksi tästä määrästä vähennetään yhteistyön perusteella 10 prosenttia, jolloin sakon lopullinen määrä on 42,4125 miljoonaa euroa.”

- 13 Valituksenalaisella tuomiolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ratkaisi asian seuraavasti:

”1) [Groupe Danonelle] määrätyn sakon määräksi vahvistetaan 42,4125 miljoonaa euroa.

- 2) Kanne hylätään muilta osin.

- 3) [Groupe Danone] vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se veloitetaan korvaamaan kolme neljäsosaa komission oikeudenkäyntikuluista. Komissio vastaa yhdestä neljäsosasta omia oikeudenkäyntikulujaan.”

Asianosaisten valituksen yhteydessä esittämät vaatimukset

- 14 Groupe Danone vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin
- kumoaa osittain valituksenalaisen tuomion sikäli kuin siinä hylättiin kanneperuste, joka koski rikkomisen uusimiseen liittyvän raskauttavan olosuhteen perusteetonta huomioon ottamista sen osalta, ja muutettiin komission käyttämää sakon laskentatapaa

 - hyväksyy sen ensimmäisessä oikeusasteessa esittämät vaatimukset, joiden tueksi vedottiin kanneperusteeseen, joka koski rikkomisen uusimiseen liittyvän raskauttavan olosuhteen perusteetonta huomioon ottamista, ja alentaa näin ollen komission määräämää sakkoa

 - alentaa sakon määrää vastaavassa suhteessa kuin jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen hyväksymiä lieventävien olosuhteiden perusteella myönnettyjä alennuksia on pienennetty ja

 - velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

15 Groupe Danone vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee asian lopullisesti käyttäen täyttä harkintavaltaansa sakkojen alalla ja alentaa 1,3025 miljoonalla eurolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vahvistamaa sakon lopullista määrää.

16 Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

- hylkää valituksen ja
- velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Valitus

17 Niiden vaatimustensa tueksi, jotka koskevat valituksenalaisen tuomion osittaista kumoamista, Groupe Danone esittää ensisijaisesti neljä valitusperustetta ja toissijaisesti viidennen. Nämä valitusperusteet koskevat lähinnä sitä, miten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tulkitsee rikkomisen uusimisen käsitettä, ja sitä, miten se sovelsi sakkojen määrän laskentatapaa.

Ensimmäinen valitusperuste, joka koskee laillisuusperiaatteen loukkaamista, joka perustuu siihen, että rikkomisen uusiminen hyväksyttiin raskauttavaksi olosuhteeksi (nulla poena sine lege)

Asianosaisten lausumat

18 Groupe Danone väittää, että rikkomisen uusimista koskevaa järjestelmää, jolla ei ole oikeusperustaa, ei voida soveltaa EY 81 ja EY 82 artiklan yhteydessä. Näin ollen

ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi rikkomisen uusimiseen liittyvän raskauttavan olosuhteen soveltamisen laillisuudesta loukkaa sen mukaan laillisuusperiaatetta ja kieltoa soveltaa rikoslainsäädäntöä taannehtivasti.

- 19 Groupe Danone väittää, että komission mahdollisuudesta korottaa sakon määrää, jos rikkominen uusitaan, ei ole nimenomaisesti säädetty asetuksessa N:o 17, ja se perustuu yksinomaan suuntaviivoihin. Suuntaviivat muodostavat sen mukaan kuitenkin yksinomaan menetelmäohjeen, jolla ei ole riittävää oikeudellista arvoa tällaisen raskauttavan syyn käyttöön ottamiseen.
- 20 Groupe Danone toteaa, että vaikka yhteisöjen tuomioistuin katsoisi, että lainsäädäntönormi ei ole edellytyksenä sille, että rikkomisen uusiminen voidaan ottaa huomioon kilpailuoikeudessa, rikkomisen tapahtumahetkellä suuntaviivoja ei ollut vielä annettu, joten rikkomisen uusimista koskevalla raskauttavalla olosuhteella ei ollut minkäänlaista perustaa yhteisön oikeudessa.
- 21 Komissio muistuttaa, että asetuksen N:o 17 15 artiklassa säädetään, että sakot vahvistetaan ottaen huomioon rikkomisen vakavuus ja kesto, mikä merkitsee, että kunkin yrityksen rooli ja tärkeys sekä eri raskauttavat ja lieventävät olosuhteet voidaan ottaa huomioon ilman, että erityinen, kyseisiin olosuhteisiin liittyvä oikeusperusta on tarpeen.
- 22 Komissio korostaa, että mahdollisuus hyväksyä rikkomisen uusiminen raskauttavaksi olosuhteeksi kuuluu sen harkintavaltaan, joka liittyy sakon määrän vahvistamiseen.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 23 Aluksi on muistutettava, että vaikka yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että suuntaviivat eivät ole komission tällä alalla tekemien päätösten oikeudellinen perusta (ks. yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomio 28.6.2005, Kok. 2005, s. I-5425, 209 kohta ja asia C-167/04 P, JCB Service v. komissio, tuomio 21.9.2006, Kok. 2006, s. I-8935, 207 kohta), se on myös todennut, että suuntaviivoilla taataan yritysten oikeusvarmuus, koska niissä määritetään menetelmä, jonka komissio on asettanut itselleen sakkojen määrän vahvistamiseksi (ks. em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 213 kohta ja asia JCB Service v. komissio, tuomion 209 kohta).
- 24 Itse asiassa asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohta on se merkityksellinen oikeusperusta, jonka nojalla komissio voi määrätä sakkoja yrityksille ja yritysten yhteenliittymille EY 81 ja EY 82 artiklan rikkomisista. Tämän säännöksen nojalla kyseessä olevan rikkomisen kesto ja vakavuus on otettava huomioon sakon määrän määrittämiseksi.
- 25 Jälkimmäisen edellä mainitun tekijän osalta yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että sakon perusmäärä vahvistetaan rikkomisen mukaan, kun taas kyseisen rikkomisen vakavuus määritetään useiden muiden tekijöiden perusteella, joiden osalta komissiolla on harkintavaltaa. Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan raskauttavien olosuhteiden huomioiminen sakon vahvistamisessa kuuluu komission tehtävään varmistaa kilpailusääntöjen noudattaminen (ks. asia C-308/04 P, SGL Carbon v. komissio, tuomio 29.6.2006, Kok. 2006, s. I-5977, 71 kohta).

- 26 On lisättävä, että yhdistetyissä asioissa C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym. vastaan komissio, 7.1.2004 antamassaan tuomiossa (Kok. 2004, s. I-123, 91 kohta) yhteisöjen tuomioistuin täsmensi, että mahdollinen kilpailusääntöjen rikkomisen uusiminen on huomioitava tekijä asianomaisen rikkomisen vakavuutta arvioitaessa.
- 27 Tässä tilanteessa Groupe Danonen väitteessä, jonka mukaan komission käytäntö asianomaisella alalla ennen suuntaviivojen voimaantuloa ei ollut selkeää ja ennakoitavaa, jätetään huomiotta olemassa oleva oikeudellinen suhde yhtäältä asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan, joka on riidanalaisen päätöksen oikeusperusta, ja toisaalta suuntaviivojen välillä.
- 28 Suuntaviivat eivät ole oikeusperusta sakon määrän vahvistamiselle, vaan niissä yksinomaan täsmennetään asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan soveltamista (ks. myös em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 211, 213 ja 214 kohta). Tässä tilanteessa valittaja saattoi jopa ilman suuntaviivoja jatkuvasti ennakoita käyttäytymisensä oikeudelliset seuraukset, kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 24 kohdassa.
- 29 Näin ollen komission oli perusteltua pitää harkintavaltaansa käyttäessään rikkomisen uusimista koskevaa tekijää Groupe Danonen rikkomisen vakavuuteen liittyvänä tekijänä.
- 30 Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei loukannut nulla poena sine lege -periaatetta vahvistaessaan valituksenalaisen tuomion 351 kohdassa komission toteamuksen siitä, että Groupe Danone oli uusinnut rikkomisen, sekä tämän rikkomisen uusimisen luokittelun raskauttavaksi olosuhteeksi.

31 Groupe Danonen ensimmäinen valitusperuste on näin ollen hylättävä.

Oikeusvarmuuden periaatteen loukkaamista koskeva toinen valitusperuste

Asianosaisten lausumat

32 Groupe Danone väittää, että vaikka vanhentumisaikaa koskevia erityissäännöksiä ei ole annettu, rikkomisen uusimiseen liittyvä raskauttava olosuhde, joka perustuu edellä mainittuihin kahteen käyttäytymiseen, loukkaa oikeusvarmuuden periaatetta, koska komission aikaisemmat päätökset oli tehty eri asiayhteyksissä.

33 Groupe Danone väittää, että ”jatkuva” uhka rikkomisen uusimisen hyväksymisestä raskauttavaksi olosuhteeksi loukkaa jäsenvaltioiden lainsäädännöille yhteisiä yleisperiaatteita.

34 Komissio väittää, että tämä valitusperuste perustuu osittain valituksenalaisen tuomion virheelliseen tulkintaan, sillä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että rikkomisen uusiminen oli osoitettu riittävästi toteamuksella, joka koski vuoteen 1984 liittyneitä tekoja, jotka siis tapahtuivat alle 10 vuotta ennen asianomaisen rikkomisen, johon syyllistytettiin vuonna 1993, alkamista. Rikkomisen uusimistilanteen huomioimiseen liittyvien, vanhentumisaikaa koskevien säännösten puuttuminen ei siis merkitse, että komissio ottaisi täysin rajoituksetta huomioon tällaiseen tilanteeseen liittyvän raskauttavan olosuhteen.

35 Se lisää, että käsiteltävänä olevassa asiassa rikkomisen uusimiseen liittyvää raskauttavaa olosuhdetta sovellettiin hyvin lievästi.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 36 On huomattava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi valituksen-alaisen tuomion 353 kohdassa väitteen oikeusvarmuuden periaatteen loukkaamisesta, joka perustui siihen, että asetuksessa N:o 17 tai suuntaviivoissa ei vahvisteta enimmäismääräaikaa rikkomisen uusimisen toteamiselle.
- 37 Tämä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi on lainmukainen. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissiolla on harkintavaltaa sen valitessa tekijöitä, jotka se ottaa huomioon sakkojen määrän määrittämiseksi, ja näihin kuuluvat esimerkiksi asiaan liittyvät erityisolosuhteet, sen asiayhteys ja sakkojen ehkäisevä vaikutus, eikä sen tarvitse tukeutua mihinkään sitovaan tai tyhjentävään sellaisten arviointiperusteiden luetteloon, joka olisi ehdottomasti huomioitava (ks. mm. asia C-137/95 P, SPO ym. v. komissio, määräys 25.3.1996, Kok. 1996, s. I-1611, 54 kohta ja asia C-219/95 P, Ferriere Nord v. komissio, tuomio 17.7.1997, Kok. 1997, s. I-4411, 33 kohta).
- 38 On korostettava, että rikkomisen uusimisen toteaminen ja sen erityispiirteiden arviointi kuuluvat komission harkintavaltaan, eikä sitä sido mahdollinen vanhentumisaika tällaisen toteamuksen tekemiselle.
- 39 Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 30 kohdassa, rikkomisen uusiminen on tärkeä tekijä, jonka arvioiminen kuuluu komissiolle, koska sen huomioimisella pyritään saamaan yritykset, jotka ovat osoittaneet taipumusta olla piittaamatta kilpailusäännöistä, muuttamaan käyttäytymistään. Komissio voi näin ollen kussakin tapauksessa ottaa huomioon seikat, jotka ovat omiaan vahvistamaan tällaisen taipumuksen ja joihin kuuluu esimerkiksi aika, joka on kulunut asianomaisten rikkomisten välillä.

- 40 Tämän osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti valituksenalaisen tuomion 354 ja 355 kohdassa niiden kilpailusääntöjen rikkomisten historiallisen taustan, joihin Groupe Danonen oli todettu syyllistyneen, ja täsmensi, että kussakin tapauksessa suhteellisen lyhyt ajanjakso eli alle kymmenen vuotta oli erottanut nämä rikkomiset. Tässä tilanteessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin saattoi katsoa perustellusti, että Groupe Danonen kilpailusääntöjä rikkovan toiminnan toistaminen osoitti sen taipumuksen olla tekemättä asianmukaisia johtopäätöksiä siitä, että sen oli todettu rikkoneen kyseisiä sääntöjä.
- 41 Aikaisemman käyttäytymisen ominaispiirteiden osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi perustellusti valituksenalaisen tuomion 363 kohdassa, että rikkomisen uusimisen käsite ei välttämättä edellytä sen toteamista, että aikaisempi rahamääräinen seuraamus on määrätty, vaan pelkästään sen toteamista, että yhteisön kilpailuoikeutta on rikottu aiemmin.
- 42 Groupe Danonen toista valitusperustetta ei näin ollen voida hyväksyä.

Perusteluvollisuuden loukkaamista koskeva kolmas valitusperuste

Asianosaisten lausumat

- 43 Groupe Danone väittää, että vastatakseen sen kanneperusteeseen, joka koski asetuksen N:o 17 rikkomista, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin liitti seuraamuksen ehkäisevän vaikutuksen käsitteen rikkomisen uusimisen käsitteeseen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin perusteli Groupe Danonen mukaan turvautumisen rikkomisen uusimisen käsitteeseen tarpeella varmistaa seuraamuksen ehkäisevä vaikutus. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi ehkäisevän vaikutuksen käsite ja rikkomisen uusimisen käsite on erotettava toisistaan, tuomio on Groupe Danonen mukaan perusteltu ristiriitaisesti.

- 44 Komissio katsoo, että Groupe Danone sekoittaa tällä valitusperusteella keskenään rikkomisen vakavuuden eri arviointivaiheet. Sen mukaan sekä kaikkiin kartelliin osallistuneisiin yrityksiin sovellettavat tekijät että tämän arvioinnin yksilökohtaisesti sovellettavat tekijät kuuluvat siihen. Sakkojen vahvistamisella rikkomisen vakavuuden mukaan pyritään sen mukaan aina ehkäisevään vaikutukseen.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 45 Aluksi on muistutettava, että kysymys siitä, ovatko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion perustelut ristiriitaiset tai puutteelliset, on oikeuskysymys, minkä vuoksi se voi olla muutoksenhaun kohteena (ks. asiat C-401/96 P, Somaco v. komissio, tuomio 7.5.1998, Kok. 1998, s. I-2587, 53 kohta ja C-466/00 P, Cubero Vermurie v. komissio, tuomio 13.12.2001, Kok. 2001, s. I-10315, 20 kohta).
- 46 Perusteluvollisuuden osalta vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, ettei se velvoita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta esittämään selvitystä, jossa seurattaisiin tyhjentävästi ja kohta kohdalta kaikkia riidan asianosaisten esittämiä päätelmiä. Perustelut voivat siten olla implisiittisiä, kunhan asianosaiset saavat niiden avulla selville syyt, joiden vuoksi kyseiset toimenpiteet on toteutettu, ja toimivaltaisella tuomioistuimella on käytettävissään riittävät tiedot, jotta se kykenee harjoittamaan laillisuusvalvontaansa (ks. mm. asia C-105/04 P, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. komissio, tuomio 21.9.2006, Kok. 2006, s. I-8725, 72 kohta).
- 47 Mitä tulee valituksenalaisen tuomion perusteluihin raskauttavien olosuhteiden arvioinnin osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi perustellusti kyseisen tuomion 348–350 kohdassa, että näitä olosuhteita huomioon otettaessa rikkomisen uusiminen on paitsi merkityksellinen myös erityisen tärkeä tekijä, joka

osoittaa erittäin hyvin rikkomisen vakavuuden, kun on kyse sakon määrän arvioimisesta seuraamusten tehokkaan ehkäisevän vaikutuksen kannalta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien korosti tältä osin, että rikkomisen uusiminen on todiste siitä, että kantajalle aiemmin määrätyn seuraamuksen rikkomista ehkäisevä vaikutus ei ole ollut riittävä.

48 Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion perustelut eivät ole ristiriitaiset.

49 Groupe Danonen kolmas valitusperuste on näin ollen hylättävä.

Tuomiovallan ylittämistä koskeva neljäs valitusperuste

Valitusperusteen ensimmäinen osa, joka koskee sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien ei noudattanut toimivaltarojaan

– Asianosaisten lausumat

50 Groupe Danone väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien ylitti toimivaltansa muuttamalla riidanalaista päätöstä. Kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien teki johtopäätökset kyseisen päätöksen lainvastaisuudesta sakkojen laskentatavan yhteydessä täyden harkintavaltansa nojalla, se toimi valittajan mukaan ultra vires.

51 Groupe Danone väittää, että kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli todennut, että komissio oli poikennut suuntaviivoista, se määräsi sakon määrän korvaamalla komission laskentatavan omallaan.

52 Komissio toteaa, että Groupe Danone ei kyseenalaista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käyttämän laskentatavan asianmukaisuutta vaan tyytyy tekemään menettelyä koskevan väitteen. Sen valitus koskee komission mukaan puolestaan sitä, että yhteisöjen tuomioistuin korvasi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen analyysin omalla arvioinnillaan ja sakon laskennallaan.

– Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

53 On huomattava, että kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti sakon uuden määrän, se ei toiminut EY 230 artiklan puitteissa, vaan täytti harkintavaltansa EY 229 artiklan ja asetuksen N:o 17/17 artiklan nojalla käyttäen.

54 Näin ollen Groupe Danonen väite, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi ylittänyt sille EY 230 artiklan puitteissa kuuluvan toimivallan rajat, kun se muutti sakon laskentatapaa, on tehoton.

55 Neljännen valitusperusteen ensimmäistä osaa ei näin ollen voida hyväksyä.

Valitusperusteen toinen osa, joka koskee sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muutti korjauskertoimen soveltamistapaa lieventävien seikkojen vuoksi, vaikka tähän liittyviä vaatimuksia ei ollut esitetty

– Asianosaisten lausumat

- 56 Groupe Danone katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella ei ole toimivaltaa lausua ultra petita siitä riippumatta, mikä riita-asia sen käsiteltäväksi on saatettu. Kyseessä on Groupe Danonen mukaan perustavanlaatuinen oikeusperiaate, jolla varmistetaan, että asianosaiset määräävät oikeusriidan rajoista. Tämä pätee sen mukaan myös tilanteeseen, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käyttää täyttä harkintavaltaansa.
- 57 Groupe Danone väittää, että kysymystä sen laillisuudesta, että korjauskerrointa sovellettiin sakon määrään, joka perustui lieventävien olosuhteiden huomioon otamiseen, ei ollut tuotu esiin ensimmäisessä oikeusasteessa. Kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muutti tätä soveltamistapaa ja korotti sakon määrää, jotta se laskettaisiin komission käyttämän menetelmän mukaisesti, se lausui Groupe Danonen mukaan ultra petita.
- 58 Komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei käyttänyt laskentatapaansa niin, että se olisi ensin kumonnut riidanalaisen päätöksen osittain. Päinvastoin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin perusti täyttä harkintavaltaansa käyttäen perustellusti arviointinsa huomioon otetusta lieventävästä olosuhteesta tosiseikkoja koskeviin toteamuksiin.
- 59 Komissio muistuttaa, että kyseistä harkintavaltaansa käyttäessään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on laaja harkintavalta, jonka vuoksi se voi arvioida, onko sakko asianmukainen, eli jopa tehtyä päätöstä kumoamatta korottaa tai alentaa sitä tai vahvistaa sen mahdollisesti täydentäviä seikkoja huomioon ottaen.

– Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 60 On muistutettava, että EY 229 artiklan mukaisesti asetuksissa, joita Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto antavat yhdessä perustamissopimuksen määräysten nojalla, voidaan antaa yhteisöjen tuomioistuimelle täysi harkintavalta näissä asetuksissa säädettyjen seuraamusten osalta.
- 61 Tällainen harkintavalta on annettu yhteisöjen tuomioistuimille asetuksen N:o 17/17 artiklalla. Nämä voivat näin ollen paitsi pelkästään valvoa seuraamuksen laillisuutta myös korvata komission arvioinnin omallaan ja näin ollen poistaa määrätyn sakon tai uhkasakon tai alentaa tai korottaa sitä (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ja C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomio 15.10.2002, Kok. 2002, s. I-8375, 692 kohta).
- 62 Tästä seuraa, että yhteisöjen tuomioistuimet voivat käyttää täyttä harkintavaltaansa, kun niiden käsiteltäväksi saatetaan kysymys sakon määrästä, ja että tätä harkintavaltaa voidaan käyttää sekä tämän määrän alentamiseen että korottamiseen.
- 63 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tämän harkintavallan käyttö oli näin ollen lainmukaista valituksenalaisessa tuomiossa.
- 64 Neljännen valitusperusteen toinen osa on näin ollen perusteeton.

Viides valitusperuste, joka esitetään toissijaisesti ja joka koskee puolustautumisoikeuksien loukkaamista sekä ankarampien rangaistusten taannehtivuuskiellon periaatetta

Puolustautumisoikeuksien loukkaamista koskeva valitusperusteen ensimmäinen osa

– Asianosaisten lausumat

- 65 Groupe Danone väittää, että jopa olettaen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin saattoi muuttaa sakon laskentatapaa ja pienentää lieventävien seikkojen vuoksi myönnettävää alennusta, tällaista mukauttamista koskevaa aikomusta olisi pitänyt käsitellä kontradiktorisesti. Kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin epäsi Groupe Danonelta mahdollisuuden esittää kantansa suunnitellusta muutoksesta, se loukkasi Groupe Danonen mukaan tämän puolustautumisoikeuksia.
- 66 Komissio muistuttaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei korottanut sakkoa vaan alensi sitä ja että sakon määrän asianmukaisuutta arvioidessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sovelsi komission laskentatapaa, joka liittyy sakon määrän alentamiseen lieventävien olosuhteiden vuoksi.
- 67 Lisäksi kun Groupe Danone antoi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arvioida sen vaatimusta sakon kumoamisesta ja alentamisesta, se ei komission näkemyksen mukaan saattanut tämän tutkittavaksi yksinomaan kysymystä päätöksen laillisuudesta vaan myös sakon määrän asianmukaisuudesta. Se otti siis tietoisesti riskin siitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korottaa määrätyn sakon määrää.

– Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 68 Aluksi on muistutettava, että puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen kaikissa sellaisissa menettelyissä, joissa voidaan määrätä seuraamuksia – erityisesti sakkoja tai uhkasakkoja – on yhteisön oikeuden peruserä, jota on korostettu moneen otteeseen yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä (ks. mm. asia C-194/99 P, Thyssen Stahl v. komissio, tuomio 2.10.2003, Kok. 2003, s. I-10821, 30 kohta).
- 69 Muutoksenhaun yhteydessä yhteisöjen tuomioistuin valvoo ensinnäkin sitä, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ottanut oikeudellisesti asianmukaisella tavalla huomioon kaikki ne tekijät, jotka ovat olennaisia arvioitaessa sitä, miten vakavana tiettyä menettelytapaa on pidettävä EY 81 ja EY 82 artiklan ja asetuksen N:o 17/15 artiklan valossa, ja toiseksi yhteisöjen tuomioistuin tutkii, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käsitellyt oikeudellisesti riittävällä tavalla kaikkia kantajan esittämiä argumentteja, joilla pyritään sakon poistamiseen tai alentamiseen (ks. mm. asia C-185/95 P, Baustahlgewebe v. komissio, tuomio 17.12.1998, Kok. 1998, s. I-8417, 128 kohta).
- 70 Tarvitsematta lausua siitä, tuliko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ennen täyden harkintavaltansa käyttämistä kehottaa Groupe Danonea esittämään huomautuksensa laskentatavan mahdollisesta muuttamisesta, on todettava, että Groupe Danone saattoi esittää asianmukaisesti näkemyksensä sakon määrän vahvistamisesta.
- 71 Tämä ilmenee ensinnäkin Groupe Danonen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämästä argumentaatiosta, toiseksi kyseisessä tuomioistuimessa käydyistä keskusteluista ja kolmanneksi valituksenalaisessa tuomiossa esiintyvistä näkemyksistä.

- 72 Ensimmäiseksi on todettava, että kuusi Groupe Danonen kahdeksasta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämästä kanneperusteesta koski määrätyn sakon määrän alentamista. Kuten valituksenalaisen tuomion 25 kohdasta ilmenee, nämä kanneperusteet liittyivät muun muassa suhteellisuusperiaatteen noudattamiseen sekä komission arviointeihin raskauttavista ja lieventävistä olosuhteista.
- 73 Kyseisten kanneperusteiden puitteissa kantaja oli muun muassa saattanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi kysymyksen siitä, oliko komissio soveltanut asianmukaisesti suuntaviivoissa vahvistettua menetelmää (ks. mm. valituksenalaisen tuomion 46–49 kohta), ja näin ollen sakon määrän asianmukaisuudesta.
- 74 Toiseksi on todettava, kuten komission vastineen 74 kohdasta, jota Groupe Danone ei ole kiistänyt, ilmenee, että suullisessa käsittelyssä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli esittänyt komissiolle kysymyksen, joka koski lieventävien olosuhteiden huomioon ottamista sakon laskentatavassa.
- 75 Vastauksena tähän kysymykseen komissio oli täsmentänyt, että riidanalaisessa päätöksessä sovellettu laskentatapa ei ollut suuntaviivojen mukainen, mutta että tämä seikka oli johtanut Groupe Danonen kannalta edullisempaan taloudelliseen tulokseen.
- 76 Tässä tilanteessa Groupe Danone saattoi vapaasti ottaa kantaa tähän kysymykseen esittääkseen asianmukaisesti näkemyksensä.

- 77 Kolmanneksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki kaikki kyseisessä tuomioistuimessa esitetyt argumentit huomioon ottaen valituksenalaisessa tuomiossa yksityiskohtaisesti sakon vahvistamisen kannalta merkitykselliset seikat.
- 78 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti ensinnäkin kyseisen tuomion 521 kohdassa, että kyseisten suuntaviivojen sanamuoto huomioon ottaen raskauttavien tai lieventävien olosuhteiden perusteella huomioon otettuja korotus- tai alennusprosentteja on sovellettava kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden ja keston perusteella määritettyyn sakon perusmäärään eikä raskauttavan tai lieventävän olosuhteen perusteella tehdyn ensimmäisen korotuksen tai alennuksen soveltamisen lopputulokseen.
- 79 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi seuraavaksi valituksenalaisen tuomion 522 kohdassa, että vaikka komissio oli mukauttanut sakon määrää yhtäältä kahden raskauttavan olosuhteen ja toisaalta yhden lieventävän olosuhteen perusteella, määrätyn sakon lopullisesta määrästä ilmenee, että komissio oli tehnyt toisen näistä kahdesta mukautuksesta määrään, joka oli ensimmäisen korotuksen tai alennuksen soveltamisen lopputulos. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi siis, että tämän laskentatavan johdosta sakon lopullinen määrä oli eri kuin suuntaviivojen mukaista menetelmää sovellettaessa.
- 80 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi näin ollen tämän tuomion 523 kohdassa, että komissio oli mitään perusteluja esittämättä poikennut suuntaviivoista sakkojen lopullisen määrän laskentatavan osalta.

- 81 Näin ollen ja kuten kyseisen tuomion 524 kohdasta ilmenee, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sovelsi täyden harkintavaltansa nojalla 40 prosentin korotusta, joka oli hyväksytty rikkomisen uusimiseen liittyvän raskauttavan olosuhteen perusteella, Groupe Danonelle määrätyn sakon perusmäärään.
- 82 Täyttä harkintavaltansa käyttäen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nojautui siis yksinomaan suuntaviivoihin hyväksymättä muita tekijöitä, olosuhteita tai kriteerejä, joiden huomioon ottamista Groupe Danone ei olisi voinut ennakoida.
- 83 Tästä seuraa, että väite, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on loukannut puolustautumisoikeuksia, on perusteeton.
- 84 Viidennen valitusperusteen ensimmäistä osaa ei näin ollen voida hyväksyä.

Valitusperusteen toinen osa, joka koskee ankarampien rangaistusten taannehtivuuskiellon periaatteen loukkaamista

– Asianosaisten lausumat

- 85 Groupe Danone väittää, että kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muutti kantajalle määrätyn sakon laskentatapaa, se perusti päättelynsä suuntaviivojen selventämiseen, jonka se on itse tehnyt riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen annetuissa tuomioissa.

86 Komissio kiistää sen, että Groupe Danonella olisi voinut olla epäilyjä tavasta ottaa huomioon lieventävät olosuhteet, joita voitiin soveltaa sakon määrän laskentaan. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin komission mukaan katsoi, suuntaviivoista ilmenee, että lieventäviin olosuhteisiin perustuva alennus lasketaan perusmäärästä lähtien. Suuntaviivojen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta sitomatta tämä valitsi sen mukaan tämän tavan arvioidessaan itse sakon asianmukaista määrää.

– Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

87 Ensiksi on muistutettava, että rikoslainsäädännön taannehtivuuskiellon periaate on kaikkien jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksille yhteinen periaate, joka on erottamaton osa niitä yleisiä oikeusperiaatteita, joiden noudattamisen yhteisöjen tuomioistuimet varmistavat (ks. asia 63/83, Kirk, tuomio 10.7.1984, Kok. 1984, s. 2689, Kok. Ep. VII, s. 605, 22 kohta).

88 Erityisesti ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun yleissopimuksen 7 artiklan 1 kappale, jossa vahvistetaan muun muassa rikosten ja rangaistusten laillisuusperiaate (nullum crimen, nulla poena sine lege), voi olla esteenä sellaisen säännöksen uuden tulkinnan taannehtivalle soveltamiselle, jossa teko säädetään rikokseksi (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 217 kohta).

89 Tämä pätee erityisesti, jos kyseessä on oikeuskäytännössä esitetty tulkinta, jonka tulos ei ollut kohtuullisesti ennakoitavissa kilpailusääntöjen rikkomishetkellä, kun otetaan erityisesti huomioon oikeuskäytännössä tuolloin sovellettu kyseisen oikeussäännön tulkinta (ks. em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 218 kohta).

- 90 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee kuitenkin, että se, että komissio on aikaisemmin soveltanut tietynlaisia sakkoja tietynlaisiin rikkomisiin, ei voi merkitä sitä, etteikö se voisi nostaa tätä sakkojen tasoa asetuksessa N:o 17 ilmoitetuissa rajoissa, jos tämä on tarpeen yhteisön kilpailupolitiikan toteuttamiseksi, vaan yhteisön kilpailusääntöjen tehokas soveltaminen edellyttää päinvastoin sitä, että komissio voi milloin tahansa mukauttaa sakkojen tasoa tämän politiikan tarpeita vastaavaksi (ks. em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 227 kohta).
- 91 Sellaiseen hallinnolliseen menettelyyn osallistuvat yritykset, jonka päätteeksi voidaan määrätä sakkoja, eivät näin ollen voi saavuttaa perusteltua luottamusta sakkojen laskentatapaan (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 228 kohta).
- 92 Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisessa tuomiossa hyväksymä sakkojen laskentatapa oli kohtuullisesti Groupe Danonen kaltaisen yrityksen ennakoitavissa kilpailusääntöjen rikkomishetkellä (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 231 kohta).
- 93 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei näin ollen loukannut taannehtivuuskiellon periaatetta.
- 94 Viidennen valitusperusteen toinen osa on näin ollen perusteeton.
- 95 Edellä esitetystä seuraa, että Groupe Danonen valitus on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

- ⁹⁶ Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan, jota työjärjestyksen 118 artiklan nojalla sovelletaan valituksen käsittelyyn, mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Groupe Danonen velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja tämä on hävinnyt asian, tämä on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Valitus hylätään.

- 2) Groupe Danone velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset